

Eesti Panga presidendi sissejuhatus 2009. aasta aruandele

Juba rohkem kui 17 aastat on Eesti rahasüsteemi aluseks valuutakomitee. See tähendab, et Eesti krooni vahetuskurss on fikseeritud euro suhtes ja keskpanga kõik kohustused, sealhulgas majanduses ringlev baasraha, on täielikult kaetud välisvaluuta- või kullareservidega.

Sujuvalt toimiv valuutakomitee süsteem eeldab reaalsektori, eriti tööturu paindlikkust. Majanduse tasakaalustamiseks vahetuskurssi muuta ei saa. Kohanemine peab seega toimuma reaalmajanduse poolel ehk palkades ja hindades. Aeg-ajalt on küsitud, kas karmivõitu rahasüsteem ei ahista Eesti majandust liigselt. Praegu võib üsna kindlalt väita, et valuutakomiteepõhine rahasüsteem on meie majanduse kiirele kohandumisele välismaailma ebakindlusega just kaasa aidanud. Inflatsioon ja laenuõudlus alanesid kiiresti ning palgakasv aeglustus, mille tulemusena pöördus ka jooksevkonto ülejääki. Kui aga krooni vahetuskurss oleks sealjuures palju kõikunud, oleks see mõjunud laastavalt nii reaalsektori konkurentsivõimele kui ka finantsstabiilsusele.

Siinkohal tasub taas kord meenutada tõsiasja, et rahaline stabiilsus mängib olulist rolli tulevikuootuste kujundamisel. Ootustel omakorda on suur osa selles, kui kiiresti ja paindlikult majandusraskustele reageerib. Kui Eesti ettevõtjatel oluks tuleviku suhtes väiksem selgus, oleksid nad üleilmse nõudluse madalseisule hiljem reageerinud, mis oleks majanduse kohandumist asjatult venitanud.

2009. aasta kujunes paljudele Eesti ettevõtetele ja majapidamistele varasemate plaanide ümbervaatamise aastaks. Nüüdseks on ümberkorraldamine lõpule jõudmas ja kindlustunne taastumas. Meie lähiaja majanduskasv sõltub suuresti sellest, kui kiiresti kasutuseta jäänud tootmisressursid uuesti rakendada suudetakse. Pikemas perspektiivis on aga tähtis see, kui ligitõmbav on meie majanduskeskkond uutele investeeringutele.

Valitsuse otsustav tegevus 2009. aastal peatas koondeelarve tasakaalu halvenemise. Väike riigivõlg tähendab, et Eestit ei ole ohustanud avatus järskudele meelemuutustele maailma finantsturgudel. Reservid on andnud kindlust, et riiki ei taba lühiajalised likviidsusprobleemid, kui maksulaekumine peaks järsult langema. Vaatamata suurele ebakindlusele siinse regiooni majandusarengu suhtes, oleme olnud peaaegu täielikult isoleeritud mitmeid teisi riike tabanud kriisiolukordadest valitsussektori kulude rahastamisel. Ühiskondlik toetus riigieelarve tasakaalustamisele ning riigivõla piiramisele püsis Eestis tugev ka hiljutistel raskematel aegadel.

Lähiaastatel tuleb valitsussektoril eelarvepositsiooni parandamist kindlasti jätkata, kuna majanduskasvu taastumine ei taga puudujäägi iseeneslikku kadumist. Selleks on vaja suurendada tulusid või vähendada kulusid. Maksukoormus on Eestis viimastel aastatel märkimisväärselt suurenenud, mistõttu võiks eelistada kulude ohjamist.

Eesti rahasüsteemi põhieesmärk on hoida pikaajalist inflatsiooni euroala inflatsioonitaseme lähedal. Eelmiste aastate buumi ajal, kui nii sisenõudlus kui ka väliskaupade (nt toit ja energia) hinnad kasvasid kiiresti, oli seda eesmärki saavutada ehk raskem kui kunagi varem meie ajaloos. Inflatsiooniootused püsisid siiski ka buumi tipus suhteliselt vaoshoitud. Pikemas perspektiivis peaks inflatsioonisurvet leevendada asjaolu, et kuigi Eesti suhteline tulutase on märgatavalt vähenenud, ei ole suhteline hinnatase kuigivõrd muutunud. Senine palgalangus on vaid vähesel määral hüvivate hindade langusse edasi kandunud. Edaspidi võib kiirem hinnakasv meid ohustada eelkõige toormehindade võimaliku tõusu näol maailmaturul. Samal ajal on lähiaastatel väga oluline ohjeldada administratiivsetest meetmetest tingitud inflatsiooni ning vähendada ühekordsete hinnatõusude ülekandumist teistesse hindadesse. Majanduspoliitilisi valikuid tehes ei tohi unustada, et liigkiire hinnakasv võib takistada majanduse taastumist.

Euroalaga liitumisest on viimastel aastatel saanud meie jaoks oluline teetähis. 2009. aastal tehtud rasked otsused on viinud meid eesmärgi saavutamisele lähemale kui kunagi varem. Ent hoolimata sellest, kas võtame euro kasutusele veidi varem või veidi hiljem, tuleb meeles pidada, et euro ei tähista meie jaoks teekonna lõppu, vaid uue teelõigu algust. Järgmiste sihtmärkide seadmine on juba käimas. Suuri majanduspoliitilisi suunamuutusi Eesti praegu ilmselt ei vaja, küll aga on oluline viia lõpule mitu poolele teele jäänud reformi ja järgida piisava rangusega juba ammu omaks võetud ning läbi proovitud vastutustundliku majanduspoliitika põhimõtteid.

Andres Lipstok
president

